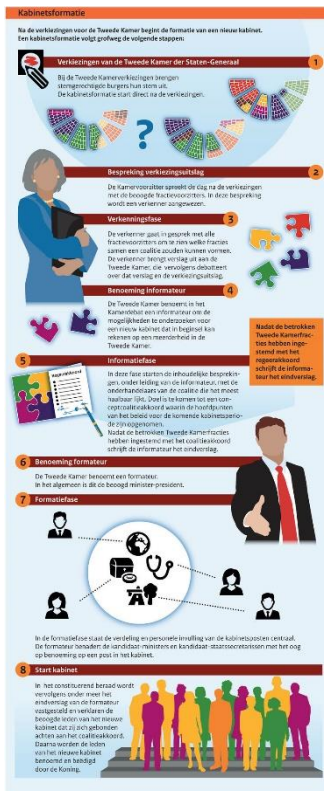


# Nieuwe bestuurders



Een nieuw dieptepunt in Den Haag: de fractievoorzitters van de partijen die hoogstwaarschijnlijk een nieuw kabinet gaan vormen, hebben de Kamer onvolledig geïnformeerd in de toeslagenaffaire. Tegelijkertijd vinden ze allemaal, dat we naar een nieuwe bestuurscultuur toe moeten werken.

Dat lijkt een prachtig idee, en dat is het misschien ook. Maar tegelijkertijd kun je je afvragen of iemand die de Kamer onvolledig heeft geïnformeerd, en jarenlang in het monisme van de macht gewoond en gewerkt heeft, wel kan aarden in het oprechte dualisme met een tegenmacht. Hoe kan iemand die verbeten heeft gestreden voor een vuistdik regeerakkoord (dan wel aan de uitvoering daarvan heeft meegewerkt) opeens fervent voorstander zijn van een regeer-overeenkomst van drie of vier A-4-tjes?

Hoe kan 'gesloten' opeens 'open' worden? Volgens mij spelen een paar zaken daarbij een grote rol. Ik benoem ze hieronder.

Vooraf: nieuwe verkiezingen zijn natuurlijk zinloos. Daardoor komen er niet per definitie nieuwe mensen in Den Haag. Algemene verkiezingen leiden niet automatisch tot lijsttrekkerswisseling bij de deelnemende partijen. We zullen het wat mij betreft moeten doen met de samenstelling van de Kamer zoals die nu is.

Ik zou als eerste willen adviseren om een kabinet samen te stellen uit mensen van buiten Den Haag, buiten de Haagse klik, om het maar even oneerbiedig te zeggen. Daarbij valt te denken aan wethouders uit de grote steden. Twee uit Amsterdam, twee uit Den Haag, Utrecht, Rotterdam, Eindhoven Den Bosch, en je hebt een kabinet. Natuurlijk zijn die bestuurders ook gewend aan een monistische bestuurscultuur, maar naar mijn idee toch veel minder ernstig dan op het Binnenhof. En zij beginnen echt met een schone lei in Den Haag. Zoals het er nu naar uitziet, zullen er een stuk of vijf, zes partijen moeten gaan proberen een regering te vormen. Kies van die partijen uit de vakwethouders van de grote steden de vakministers, en je moet eens opletten. (O ja, op basis van een regeerakkoord van 3 à 4 kantjes natuurlijk!)

Dat heeft – ten tweede – tot gevolg, dat de zittende partijen op zoek moeten gaan naar kwaliteit en deskundigheid. Het is niet per definitie gegeven, dat parlementariërs met een hoge kiezersscore ook deskundig zijn op alle portefeuilles. In het bijzonder geldt dat wellicht de lijsttrekkers!

Als je als politieke partij het begrip 'tegenmacht' als eerste kenmerk voor de Kamer serieus wilt nemen, zou je dus nooit gekozen volksvertegenwoordigers tot bestuurders moeten bombarderen. De kiezer kiest immers een Kamerlid, geen aanstaand minister of staatssecretaris. De consequentie is stevig, maar in deze discussie onvermijdelijk: niemand uit de Kamer vertrekt naar het kabinet, ook Rutte niet.

Vervolgens kan wat mij betreft de vierde macht, het ambtelijk apparaat, betrokken worden bij beleidsvorming en de uitvoering daarvan. Secretarissen-generaal dienen verantwoordelijk gesteld te worden voor het beleid dat van hun ministerie komt. Falend beleid kan en mag niet

alleen op een minister of staatssecretaris afstralen. Als de top van de departementen weet, dat hun baan mogelijk op het spel staat, als de minister vanwege inhoudelijke kwesties moet aftreden, dan zou dat kunnen leiden tot een betere bestuurscultuur ten departemente(n). En dat zou een openbare kwestie moeten worden. Ten overvloede: het gaat hierbij natuurlijk niet om stomiteiten van een minister of staatssecretaris; geen ambtenaar kan verantwoordelijk gesteld worden voor het geheugenverlies van Rutte (om maar een voorbeeld te noemen).

Ik sluit dit rijtje adviezen aan degenen die bij de formatie betrokken zijn, af met de volgende suggestie. Herstel de vertrouwelijkheid van gesprekken en relaties. Niemand is erbij gebaat als alles op straat komt te liggen. Natuurlijk moeten onderhandelaars vragen van de pers en de Kamer beantwoorden, ook al gaat dat soms heel ver. Maar als gewone burger hoef ik niet alles te weten over het verloop van de onderhandelingen. Er is geen enkele vorm van onderhandelingen waarbij volkomen openbaarheid de sleutel tot succes is – integendeel.

Ik zou dus zeggen: 1) vakwethouders in de regering, 2) geen Kamerleden in het kabinet, 3) ambtelijke top mede-verantwoordelijk maken tegenover Kamer en regering, en 4) groei van vertrouwen en vertrouwelijkheid.

Nieuwe mensen in Den Haag, ik kan niet wachten. Tegelijkertijd ben ik niet hoopvol!

Middelharnis, 23 april 2021